

**GEOGRAFISKA FÖRENINGEN
I UPPSALA
1895-1995**

**En minnesskrift till Föreningens 100-årsjubileum
den 3 februari 1995**

Uppsala 1995

FÖRORD

Geografiska Föreningen i Uppsala grundades 1895, och i och med ingången av 1995 har föreningen alltså fullbordat sitt första sekel. Vi har velat celebrera 100-årsjubileet med denna skrift, som i all anspråkslöshet ger några glimtar ur föreningens historia.

Inledningsvis tecknar föreningens nuvarande ordförande, docent Lennart Bäck, en bild av föreningens verksamhet så som den speglas framför allt i sammansättningen av styrelsen under de 100 åren.

Ett referat i Uppsala Nya Tidning från föreningens 25-årsjubileum 1920 är det första dokument i föreningens handlingar som innehåller en kort historik över föreningens verksamhet, och ger, kanske man vågar säga, också en tidstypisk bild av det akademiska föreningslivets pompa och ståt.

Därefter följer tre korta uppsatser som tillsammans ger en visserligen långt ifrån heltäckande men ändå någorlunda kontinuerlig skildring av föreningens verksamhet under de 100 åren:

Kort historik över Geografiska Föreningen 1895-1945
Tal vid 50-årsjubileet 1945 av professor Filip Hjulström

Föredrag av professor Gerd Enequist vid Geografiska Föreningens 70-årsjubileum 1965

Geografiska Föreningen 1965-1994
Av docent Hans Aldskogius

Uppsala den 3 februari 1995

För Geografiska Föreningen i Uppsala

Hans Aldskogius

Lennart Bäck

Lennart Strömquist

Historik över Geografiska föreningens funktionärer 1895-1994

Av docent Lennart Bäck

Med utgångspunkt från föreningens protokoll kan man sammanställa en komplett serie över de personer som varit styrelseledamöter (ordförande, vice ordförande, sekreterare och skattmästare) under den gångna 100-årsperioden, se följande tabell. Bilden av övriga funktionärer (klubbmästeri, revisorer, revisorssuppleanter, registrator, valberedning, tidigare även instrumentförvaltare) är något mer komplicerad och långt ifrån fullständig. Dessa funktioner har därför inte sammanställts i tabellform men har ändå tagits med i nedanstående analys. Man kan med ledning av den befintliga dokumentationen hävda att föreningens verksamhet kan indelas i tre perioder.

I. Hela den långa perioden 1895-1958 kännetecknades av att föreningens styrelsesammansättning var relativt statisk. Detta återspeglar i hög grad de personella ramarna, d v s att personalen vid institutionen då var mycket begränsad. Professor Filip Hjulström var således med i styrelsen under 29 år, därav som ordförande 11 år, vice ordförande 10 år och sekreterare 8 år. Prof. Axel Hamberg var ordförande under 20 år. Prof. John Frödin var ordförande under 19 år. Prof. Gerd Enequist var vice ordförande under 8 år och sekreterare 6 år. Flera andra personer var med i styrelsen 5-12 år.

Av protokollen framgår även att föreningen under denna period normalt hade en klubbmästare och två revisorer. De senare omvaldes i många fall en eller flera gånger.

II. Från år 1959 fram t o m 1980 var det en betydligt större turbulens bland styrelsens ledamöter. Föreningen gick målmedvetet in för att byta ordförande varje år. Den som ena året varit vice ordförande blev nästa år ordförande. Sekreterarna och skattmästarna omvaldes däremot i många fall. En annan viktig princip för föreningen var att funktionerna skulle fördelas lika mellan den naturgeografiska och den kulturgeografiska institutionen.

Under denna period hade föreningen två revisorer och två revisorssuppleanter vilka som regel omvaldes en eller flera gånger. Under 1960-talet och början av 1970-talet hade föreningen både en klubbmästare och en klubbmästarinna. Från 1975 började klubbmästerifunktionen att delas upp på flera personer, ofta representerande antingen den naturgeografiska eller den kulturgeografiska institutionen.

De förändringar som inträffade inom funktionärsstaben från år 1959 berodde bl a på att Geografen hösten 1958 fått nya, större lokaler och att antalet studerande ökade vilket i sin tur ledde till att tjänstepersonalen utökades så att man kunde välja mellan fler personer för de olika funktionerna.

III. Den specialisering som vi fick dels på grund den allmänna specialiseringsvågen, dels på grund av att geografiämnet försvann från gymnasieschemat, i kombination med 1968 års forskarutbildningsreform, ledde sammantaget fram till att valberedningen fick allt svårare att finna personer som var villiga att ideellt arbeta med att föra ut det geografiska budskapet. Det innebar att personer som tidigare varit ordförande eller vice ordförande började tas fram ur "malpåsen" och som så mycket annat i dagens samhälle "återanvändas"; alternativt återgick man till att omvälja personer till dessa funktioner en eller flera gånger under perioden 1981-1994. Som tur är har det inte varit fullt lika svårt för valberedningen att övertala sekreterare, skattmästare och revisorer att låta sig omväljas.

Svårigheterna att finna personer som varit villiga att ta på sig roller inom klubbmästeriet förstärktes ytterligare under 1980-talet vilket har inneburit att denna funktion vissa år varit vakant. Övriga år har föreningen antingen haft en ensam klubbmästare eller också har klubbmästeriet bestått av en grupp om 4-6 personer.

Flertalet av de personer som varit engagerade inom Geografiska föreningen har erfarenheter av en funktion. Men man kan också lägga märke till att några personer följt en rekryteringsgång. Först kan man lägga märke till att endast ett tiotal personer som innehåft klubbmästerifunktioner blivit kvar vid institutionerna så länge att de valts in i styrelsen. Däremot kan man se att ungefär 30% av revisorerna har gått vidare till olika poster inom styrelsen, främst till rollen som skattmästare. Relativt få kassörer har i sin tur velat åta sig andra styrelseuppdrag. Däremot har drygt 40% av de som varit sekreterare fortsatt som vice ordförande eller ordförande och drygt 60% av de som varit vice ordförande har även blivit ordförande.

Valet av föreningsfunktionärer förrättades under perioden 1896-1937 normalt vid första mötet under höstterminen och avsåg det kommande läsåret. Från år 1938 har funktionärerna valts för kommande kalenderår och valet har därför tidvis ägt rum vid sista mötet under höstterminen, alternativt vid första mötet under vårterminen.

Föreningen har med undantag för några läsår 1898-1917 respektive 1972 och 1992 årligen hållit minst 7 möten, varav 3 stycken under hösten och 4 stycken under våren. Det innebär att föreningen enligt protokollen hållit ca 700 möten. Vad beträffar antalet deltagare kan man dels observera långsiktiga trender beroende på stämningarna inom ämnet, dels årliga fluktuationer främst beroende på den samlade funktionärsstabens engagemang för uppgiften och föredragens lyskraft. När dessa fluktuationer samverkat i positiv riktning har mötena kunnat samla 150-200 personer.

Kort historik över Geografiska Föreningen 1895-1945

Tal vid 50-årsjubileet 1945 av professor Filip Hjulström

Geografiska Föreningen framgick 1895 ur en rätt egenartad situation, så till vida som ännu ingen geograf fanns knuten till universitetet. Den första impulsen till att giva geografin en självständig ställning och upptaga den bland universitetens och högskolornas läroämnen gavs av lektor Ernst Carlsson i ett föredrag i Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi i Stockholm den 21 mars 1890, efter vilket föredrag en livlig diskussion uppstod, i vilken bl.a. A. E. Nordenskjöld, O. Montelius, C. Ratzius och W. C. Brögger deltog. En resolution fattades, gående ut på att geografin borde upptagas som särskilt läroämne vid universitet och högskolor.

Projektet var så vitt jag vet på det hela taget nytt för vårt land, men tiden tycks ha varit mogen, ty redan året därpå, 1891, hade geografin upptagits såsom examensämne i kombination med statskunskap, och följande år förordnades docenten i statskunskap J.F. Nyström att mot viss ringa ersättning undervisa i geografi vid Uppsala universitet. Den med statskunskap sammankopplade geografin var uppenbarligen tillrättalagd för humanister. Vid den tiden fördes livliga dispyter om huruvida geografin vore en humanistisk eller naturvetenskaplig disciplin. Den humanistiska linjen hade uppenbarligen till en början övertaget, men intresset för geografin som vetenskap var livligt även hos lärare och studerande i de naturvetenskapliga ämnena vid universitetet.

Sådan var situationen, då den 7 februari 1895 ett trettiotal personer samlades på Universitetets lärosal nr 9 och konstituerade sig som Geografiska Föreningen på inbjudan av universitetets dåvarande rektor botanisten Tore Fries, meteorologen Hugo Hildebrandsson, zoologen Tycho Tullberg, geologidocenten Otto Nordenskjöld samt den nyssnämnde docent Nyström, som uppehöll undervisningen i ämnet vid universitetet. Man kan lägga märke till att alla dessa som utfärdat inbjudan voro naturvetenskapsmän, med undantag för Nyström. Uppenbarligen var avsikten att skapa ett forum för en mera allsidig presentation av resultat inom den geografiska vetenskapen. Föreningen hade med andra ord så småningom blivit en nödvändighet.

Den första ordföranden var professor Hildebrandsson, som under tio år beklädde denna post. Detta val var nog ganska självfallet, ty Hildebrandsson hade i väl tio år innan någon ordnad undervisning ännu fanns vid universitetet i sin egenskap av professor i meteorologi hållit flera högt skattade föreläsningsskurser inte blott i sitt fack utan även i oceanografi och allmän geografi, på detta sätt upprätthållande och förberedande den naturvetenskapliga sidan av geografiundervisningen. Även förrättades av honom under 1880-talet en eller annan på dispens beroende examen i geografi.

Redan året efter Föreningens bildande togs av några föreningsmedlemmar ett betydelsefullt initiativ i och med inlämnandet till Konungen av en petition om att ämnet geografi måtte få ingå såsom

självständigt ämne i filosofiska examina. Att Föreningen såsom sådan även hade ett finger med i spelet framgår därunder, att kostnaderna för petitionen (10 kronor) bestredos ur Föreningens kassa.

Den livliga anslutning, som Föreningen vann redan vid sitt första framträdande har den alltjämt fått åtnjuta. Första terminen hade den ett 50-tal medlemmar, och detta antal har de senaste decennierna hållit sig omkring 125, ett för en vetenskaplig studentförening relativt högt tal.

Geografiska Föreningen har haft förmånen av samarbete med andra sammanslutningar, särskilt Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi. Sedan 1933 har Föreningen en utsedd representant i Sällskapets styrelse. Detta har varit mycket värdefullt inte minst med hänsyn till de stora stipendiefonder Sällskapet förfogar över.

Genom närheten till Stockholm och samarbete med sammanslutningarna därstädes (Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi och Geografiska Förbundet) har Föreningen såsom föredragshållande gäster kunnat få se många såväl svenska som utländska vetenskapsmän. Bland de förra kunna nämnas A.G. Nathorst, Gerard De Geer, E.W. Dahlgren, Erik von Rosen, Yngve Sjöstedt, Otto Nordenskjöld, Carl Skottsberg, Thorild Wulff och Harald Bildt. Bland utländska forskare kunna nämnas: Lauge Kock, Mylius Erichsen, Knud Rasmussen, Roald Amundsen, Helland Hansen, Albrecht Penck, Alfred Wegener, Rafael Karsten, J.J. Sederholm, H.U. Sverdrup, J. Bjerknes, Carl Störmer, Gunnar Horn, N.H. Kolderup, Wilhelm Credner, V. Tanner, Niels Nielsen, Helmer Smeds, William Hobbs, Kaarlo Hildén och Erik Palmén.

I övrigt har särskilt i äldre tid Föreningens styrelsemedlemmar själva i stor utsträckning svarat för programmen. Sammanträdena hade otvungen prägel, stundom var det demonstrationer av nya böcker eller nya instrumentkonstruktioner, t.ex. Hambergs många instrument. Om det under natten hade varit en jordbävning någonstans på vårt klot, så tog Hildebrandsson med seismogrammet och demonstrerade det, en improviserad och uppskattad programpunkt.

Tiden medger inte att jag följer Föreningens öden genom tiderna. Jag får nöja mig med en uppräknig av namn.

Hildebrandsson avgick 1905 och efter honom kom den nyutnämnde geografiprofessorn Karl Ahlenius. Vid dennes hastiga frånfälle efter ett år blev vice ordföranden Rutger Sernander ordförande, men när Axel Hamberg utnämns till geografiprofessor övertog denne ordförandeklubban 1907, och om jag frånser ett sjukdomsår, då A.G. Högbom tjänstgjorde såsom ordförande, innehade Axel Hamberg ordförandeposten i 21 år, nämligen till januari 1928, då han efterträddes av dåvarande docenten Hans W:son Ahlmann, som kvarstod till sin avflyttning till Stockholm hösten 1929, då han efterträddes av nuvarande ordföranden Professor Frödin.

Vice ordförande ha varit professor Kjellman, lektor J.F. Nyström, professor Karl Ahlenius, professor Rutger Sernander, överdir. Axel Wallén, lektor Otto Sjögren, professor Hans W:son Ahlmann (7 år), professor Hilding Köhler (10 år) och den nuvarande (Filip Hjulström).

Sekreterare ha i regel varit institutionsamanuenserna, en hel rad: J.F. Nyström, R. Sernander, Otto Nordenskjöld, Karl Ahlenius, Johan Gunnar Andersson, Sven Lönborg, Sixten Samuelsson, Axel Wallén, Per Stolpe, Otto Sjögren, Fredrik Enquist, Sven Swedberg, Joel Eriksson, Sigrid Drake, Carl Samuelsson, Olof Tryselius, Filip Hjulström, Gerd Enequist, Filip Hultblad och den nuvarande Sten Rudberg .

Föreningen har hittills hållit 365 sammanträden med 415 föredrag. Flitigast har varit professor Hamberg med 30 föredrag, A.G. Högbom 17 föredrag, H.W. Ahlmann 17 föredrag, Hildebrandsson 14 föredrag, Otto Nordenskjöld 13 föredrag samt Frödin 10 föredrag.

Den ansvarsfulla posten som skattmästare har beklänts av I. Hallberg på 1890-talet, därefter adjunkten K.O. Janzon till 1909, K.E. Sahlström och Otto Sjögren samt Nils von Hofsten, universitetets nuvarande rektor magnificus åren 1919-1928, alltså hela 10 år, vidare I. Arwidsson, Lars Faxén, Erik Ljungner, Filip Hultblad och Stig Areskog.

Föreningens fonder uppgå nu till 11 600 kronor, därav stipendiefond 7 050 kronor varifrån årligen utdelas stipendier om 200 kronor till yngre studerande. Denna stipendiefond tillkom ursprungligen genom att docenten Otto Nordenskjöld till föreningen donerade de medel, som inflöto vid hans föredrag i Föreningen den 11 april 1904, i vilket han redogjorde för den av honom ledda svenska sydpolsexpeditionen. Att döma av protokollet, som skrevs av Sixten Samuelsson, torde detta tillfälle ha utgjort en av Föreningens stora dagar, med över 800 åhörare i Universitetets aula. Stipendiefonden växte ganska hastigt bl.a. därigenom att ett antal mera välsituerade föreningsmedlemmar lämnade en frivillig årsavgift av 100 kronor till Föreningen – ett förhållande, som vittnar om det stora intresset och entusiasmen inom Föreningen.

Stora diskussioner tycks ha hållits i föreningen särskilt under tiden före förra världskriget; bekanta bland äldre föreningsmedlemmar äro sammandrabbningarna i klimathistoriska frågor, som en följd av år återkommo varje vår. Det har varit regel inom Föreningen, att diskussionerna fortsatt vid den enkla sexta, som alltid brukat åtfölja sammanträdena. Det heter t.ex. i protokollet från Wegeners föredrag: "efter sammanträdet supé på Övre Phoenix, varefter man åtskildes, ställande Wegeners teori på framtiden". (Alltså teorin om kontinentalförskjutningar, red. anm.).

Geografiska Föreningen har haft som sin uppgift att dels utgöra ett forum, inför vilket såväl lärare som mognare elever kunnat framlägga resultaten av sina forskningar, dels har den också gjort det möjligt för geografer och övrig publik i Uppsala att komma i personlig kontakt med framstående vetenskapsmän inom geografin inte bara från vårt land utan även från utlandet. I dessa avseenden liksom i flera andra har Föreningen fortfarande en mission att fylla.

Föredrag av professor Gerd Enequist vid Geografiska Föreningens 70-årsjubileum 1965

Man har bett mig tala om geografin under 70 år. Nu är lyckligtvis inte 70 år något verkligt fint jubileum, vi måste vänta till 1970. Så det är inte så stora anspråk på detta vårtal.

Man skall redovisa sina föregångare. Den 1 december 1920 höll den Geografiska föreningen högtidssammankomst på Fysiologiska institutionen. Högtidstalet hölls av professor Rutger Sernander. Den 10 april 1945 högtidlighölls 50-årsjubileet med tal av professor Filip Hjulström. Skall vi tippa att den senare kommer att tala vid 75-årsjubileet 1970?

Undertecknare av uppropet i Uppsala tidningar (vid bildandet av föreningen) var universitetets rektor botanisten Thore Fries, meteorologen H. H. Hildebrandson, geologen Tycho Tullberg, geologen, geografen och forskningsresanden Otto Nordenskjöld och lektor J. F. Nyström. Nyström uppehöll undervisning i ämnet geografi, som ännu inte fått någon professur utan sorterade under statskunskapen. Det skulle komma först några år in på 1900-talet. J. F. Nyström blev sekreterare. Ett 30-tal personer var närvarande, och i diskussionen om arbetsordningen deltog bl a lic. Karl Ahlenius, som skulle bli den förste geografiprofessorn i Uppsala, från början docent i historia.

Vad som bildades var en verklig arbetsgrupp. Det är intressant att se, att i styrelsen skulle ingå representanter för olika delar av ämnet, som skulle skaffa föredrag till och bevaka sitt avsnitt av ämnet. Något att ta efter. Två medlemmar skulle vara representanter för den fysiska geografin, varav en för den astronomiska sidan och en för den geologiska, en skulle representera växt- och djurvärlden, en etnografi och en geografins historia och politik. Politik vid denna tid var ungefär detsamma som statskunskap, regionalgeografi och politisk geografi. Som geolog inträdde Henrik Munthe, som växt- och djurgeograf Rutger Sernander, som etnograf Sven Lönborg, han med Sveriges karta, och som representant för geografins historia och politik inträdde Ahlenius. Med den legendariska Calle Wiman som sexmästare bör man inte haft tråkigt.

Länge hade geografiska föreningen den egenskap, som nu bara Sällskapet i Stockholm har, att förena t ex geologi, etnografi och geografi.

Det första föredraget var av Otto Nordenskjöld om Eldslandet dit han for 1895-97. Därmed inleddes en tradition, att föreningen fick höra upptäcktsresande innan de for ut och hälsa dem, då de kom tillbaka. Sådana föredrag omväxlade med rapporter från det egna fältet. Sernander talar om Gotska Sandön och Lönborg om Norden före Adam av Bremen. Men också pedagogiken får sin andel: 1897 talade lektor Nyström om geografiundervisningen vid våra läroverk, dess mål och medel. Känns det igen? År 1897 uppträder A. G. Högbom med ett föredrag om Ragundaissjön, som skulle präglade decenniernas forskning, och samma dag Gerard De Geer om Skandinaviens utveckling efter istiden. Man var

tydligt inte övermätt på forskningsresultat. Högbom och De Geer på en och samma dag!

Jag nämnde forskningsresorna. Geografin var ännu ett forskningsresandenas ämne. 1897 talar Otto Nordenskjöld om den svenska expeditionen till Magellansländerna, ”med talrika skioptikonbilder”. 1898 höll A. G. Nathorst ett föredrag om den svenska expeditionen till Spetsbergen och Kung Karls land sommaren 1898 (animerat samkväm på övre Gillet-salen). Samma år talar Otto Nordenskjöld om den svenska Klondykeexpeditionen 1898 och Nathorst om den svenska expeditionen till Grönland. Professor K. F. Johansson talar om Mindre Asiens äldre etnografika. 1901 talar docenten Jägerskjöld om "Minnen och intryck från Sudan". Som student uppträder John Frödin och talar om Amazonasområdet, också hans håg står till forskningsresor. Den 8 februari 1904 meddelas, att föreningens första sammanträde uppskjutits med anledning av festen för den svenska sydpolexpeditionen, vars resultat meddelades senare i ett stort tal av Otto Nordenskjöld. Över 800 personer var närvarande. Skottsberg håller föredrag om sina växtgeografiska undersökningar, t ex 1903 om de sydatlantiska och antarktiska områdena. Nu får vi också höra Erland Nordenskjöld, utforskaren av sydamerikansk indiankultur, t ex 1905 om inkaättlingarna.

Geografiska föreningen hälsar medlemmar av 1908 års Spetsbergsexpedition och 1912 talar själve Roald Amundsen om En resa till sydpolen.

Omväxlande med enmansresor av typ Erik von Rosens tvärs över Afrika kommer med jämna mellanrum de stora upptäcktsresandena hit till Uppsala. 1914 talar en medlem av Scotts expedition om sydpolfärden och 1915 kom Erland Nordenskjöld hem från sin stora resa, liksom Bolinder från Colombia. Geografiska föreningen samlade nu till en fond för resor, vilket mycket ofta var upptäcktsresor, och då slog man på stort med publicitet och inträde. Så talade t ex Skottsberg 1903 om Hawaii.

År 1921 håller docenten Ahlmann föredrag om sina undersökningar i Jotunheimen. Han blir sedan en flitig föreläsare och alla hans stora expeditioner har redovisats här. 1926 talar Sverdrup om Maud-expeditionen och 1929 Defant om Meteor-expeditionen. 1931 talar Sten Bergman om Kurilerna.

Det dröjde länge innan vi fick se Sven Hedin här, han talade vid föreningens 30-årsjubileum. Och senare kommer hans män från den sista stora expeditionen: Norin, Hörner och Birger Bohlin för att ta upsaliensarna. Hedins expeditioner var verkligen ett vandrande universitet.

Ännu in på 30-talet ansågs upptäcktsresandet vara geografens kanske viktigaste uppgift. Docenten Erik Ljungner låg i årtal ute på sin stora undersökning av Anderna, och John Frödin reste ut på sina studier av natur och fäbodrar i Kurdistan, i Nordafrika och i Europas bergstrakter. Vi är nu nästan framme i nutiden, då Valter Schytt talar om sydpolexpeditioner och Hjulström om undersökningar på Island.

Men vad skedde på hemmaplan? Vi tar först de tidigaste 25 åren. Högbom var ju legendarisk. Hans offentliga föreläsningar om Norrland samlade en stor uppsalapublik. Högbom och Gerard De Geer var ju båda geologer men med den största betydelse för geografin och för geografiska föreningen. De namnen säger väl allt som behöver sägas om geologiföredragen under de första decennierna. W.M. Davis var då det stora namnet.

1911 talade Sernander om torvmossarnas utveckling som en geografisk faktor och därmed började den forskning, som skulle ge så fina resultat genom Skottsberg, Granlund, m fl. Djurgeografin bevakades av Sven Ekman, han med Norrlands djurvärld ni vet. Så hade vi ju meteorologin. Litet senare talade själve J. Bjerknes 1927 om fronters uppkomst, och visade hur Bergenskolan slog igenom. När vi på senare tid ofta fått höra Tor Bergeron (också en företrädare för Bergenskolan inom meteorologin, red. anm.), så har det gamla och mycket fina anor. Glaciologin företrädades främst av Hamberg, som efterträdde Ahlenius och träget utforskade Sarekområdet. Men det vet ni ju. Hans första föredrag hölls 1907.

På kultursidan kan vi notera, att Friedrich Ratzel är den store förebilden och hans betonande av sambandet mellan natur och kultur det dominerande synsättet. År 1905 håller Ahlenius föredrag om Ratzels liv och verksamhet. Tidsfrågorna avspeglar sig i Högboms föredrag om Jordbrukskolonisationen i Norrland. Detta var under emigrationsdiskussionens tid, och det inledde det intresse för Norrland, som alltid funnits här. Det var också i emigrationsutredningen som den unge Helge Nelson började sin långa bana som geograf. Hans bok om En bergslagsbygd var en kampsignal för kulturgeografin. Nu var också etnologen Sigurd Erixon i färd med sina byundersökningar, som han fortsatt under ett långt och framgångsrikt liv.

När Sernander år 1920 talar om de gångna 25 åren nämner han "de strömningar som gjorde sig gällande inom geografin och striden mellan den historiska politiska geografin och den fysiska och huru till i våra dagar den senare synnerligen varit den som dominerat".

Men vi går vidare i tiden. Om vi först skulle ta upp de pampar som varit här—nu bortsett från forskningsresandena. 1921 håller Geheime Regierungsrat Albrecht Penck föredrag om Die glaciale Morphologie der Alpen. Penck var i decennier "der grosse Alte". Och jag minns hur det var kutym att även gröna studenter sände—med bävande hjärtan—sitt förstlingsverk till Penck.

1922 talade Alfred Wegener om Theorie der Kontinentalverschiebungen. Chabot har varit här, liksom Credner, Holtedahl, Boesch och Troll. Man har det inrycket, att tidens lärdomshistoria skulle kunna skrivas utifrån protokollen i Geografiska föreningen. Den tiden är slut. Föreningen har slutat att vara en akademi och ett seminarium. Den senare funktionen fyllde så småningom

licentiatseminariet i Uppsala. Jag tillhörde liksom Hjulström den första kullen i dessa lic-seminarier för Frödin.

Rollen av akademi blev svagare allt eftersom nya ämnesföreningar bildades. I någon mån fyller ännu Svenska sällskapet för antropologi och geografi i Stockholm denna roll och förenar t ex etnografer, geografer, geologer och meteorologer. Sällskapet är ett mycket högtidligt sällskap, t ex på Vegadagen. Den mer respektlösa diskussionen ägde på 30-talet mest rum i Geografiska förbundet i Stockholm - och där brakade det titt och tätt lös angående frågan "Vad är geografi"? Omkring 1940 hade vi de stora drabbningarna regisserade av Olle Ahrenius, som ägde rum bl a mellan William-Olsson och undertecknad, och som satte spår t ex i den bild, som jag skall visa. (Enligt säkra källor lär bilden i karikatyrens form ha visat William-Olsson som representant för geografin som korologi, en lundensare som talesman för "environmentalismen" och Gerd Enequist som förespråkare för "landscapsgeografin", red. anm.).

Och så kom Granös Reine Geographie. Det hette också ofta "Vad är landskap"? Man kan gärna studera detta i Comptes rendues (det heter numera Papers) från Internationella Geografunionens kongress i Amsterdam 1938. Officiellt rådde dock i Uppsala ingen tvekan om vad som var geografi, i varje fall kulturgeografi. Kulturgeografin skall handla om bygden eller kulturlandskapet. Människans verk hörde dit, men inte människan själv. Så förkunnade Brunhes och Demangeon, och Frödin var trogen sina franska ideal. Även tysk geografidebatt följde vi och gladdes då Hettner skrev sin Vergleichende Länderkunde och genast slogs i huvudet med Vergleichende Landschaftskunde.

En mycket stor del av geografernas energi gick åt att skaffa rum och arbetsmöjligheter åt en växande skara. Frödin åt sig in i rum efter rum på Gamla Kemikum (där geografiska institutionen huserade fram till 1958) tills det lyckades Hjulström att få flytta till den byggnad där vi nu är. Kartsamling, bibliotek, instrumentsamling, allt skaffades in. Det gick åt enormt med arbete, som inte minst den allkunnige Hjulström stod för. Vi skapade med entusiasm vår tidskrift Geographica. När 50-årsfesten hölls hade Hjulström nyligen blivit professor i ett odelat geografiämne. Men specialiseringen gick obevekligt vidare. Ingen kunde behärska de båda ämneshalvorna, och 1948 var delningen av ämnet ett faktum.

Men kriget hindrade resorna utomlands, och geograferna slog sig på att utforska sitt eget land, vilket sannerligen behövdes.

Om de sista 20 åren är jag knappt kapabel att döma, där har jag själv varit för hårt engagerad. Jag skall bara säga något litet om 50-talet, som inleddes med det s k Uppsala möte 1950, då det samhällsvetenskapliga forskningsrådet presenterade sina första års resultat. Geograferna samlade sig då om en serie föredrag om Tätorter och omland, som fortfarande inte tycks vara helt föråldrade. I flera av dessa föredrag hördes ekot av Christaller, vars arbete om centralortssystem tidigt observerades i Uppsala. Hans synsätt hade först nått till Lund med professor Edgar Kant (tidigare professor vid universitetet i Tartu); Kant själv och hans två elever

Hägerstrand och Godlund framlade sina forskningsresultat vid denna konferens. Det är 15 år sedan. Jag tycker det var för en mycket kort tid sedan. Men mycket annat har också hänt men det är som sagt för tidigt att yttra sig om. I alla händelser har kulturgeografin förändrats på många sätt.

Vad som mest syns är användningen av datamaskiner och det modellbyggande, som kan prövas med dem; det är en helt ny ålder som inletts, men det är här fråga om metod, inte nytt synsätt, det visar inte minst den doktorsavhandling, som skall ventileras i morgon i Stockholm, och som kan göra sannolikt vem som haft rätt i decenniernas olika åsikter (Anm.: troligen avses Bruno Johnssons avhandling om metoder för att beräkna åkerarealen på grundval av de geometriska kartorna från 1600-talet).

Frödin var inte riktigt nöjd med det ökande engagemanget i praktiska frågor, som dock var en tradition från Högboms tid. Jag minns hur han absolut inte ville vara med på ett sammanträde på Norrlands nation 1941 om "Norrländska framtidsperspektiv", då Torsten Hèrnod (VD i SCA och ordf. i Sveriges allmänna exportförening, red. anm.) lade fram sina framtidsvyer, eller då stadsarkitekt Leche talade om det framtida Uppsala. Han höll strikt sina vetenskapliga linjer och imponerade med sin rätlinjighet.

Men Geografiska föreningen har också varit ett forum för nöjen alltsedan Calle Wiman var sexmästare. Den stora skillnaden mot förr är, att nöjesdetaljen då sköttes av staben så att säga. Men vi var alla stab! I glad åminnelse är väl de evenemang, då Castor- och Polluxorden instiftades, eller då arkitekt Elsa Sundling vid en julfest promoverades till hedersgeograf och medlem av Cassiopejaorden.

En tradition som fullföljs i andra former är de gemensamma utflykterna med stockholmsgeograferna. Den mest pampiga beskrivs i festskriften till Ahlmann (anm.: Handlingar rörande postseminariet 1929-1939. Stockholm 1939). Vad som skiljer de dåtida från de nuvarande gästspelen, är att vi då först hade seminarium. Det var alltid geografisk vetenskap med, i varje fall en kort stund. Men åter till den stora sjömanöver. Stockholmsarna hade en farkost och skulle anlända med kanon och allt en vacker dag till Uppsala och vi skulle tillsammans se på någon högmossa av något slag. Så beslöt vi att möta dem på halva vägen. Vi hyrde en jakt med flaggspel och allt, och en liten salutkanon, och begav oss ut på Ekoln. När stockholmsarna syntes brakade saluten lös. Vi väntade andlöst. Intet svar. Stockholmsarna hade glömt sin kanon...

Geografiska Föreningen 1965-1994

Av docent Hans Aldskogius

Förändringens vind

Under de senaste tre decennierna har Geografiska Föreningens verksamhet i vissa avseenden löpt vidare enligt det tidigare etablerade mönstret, men i andra avseenden förändrats. Med undantag för något år har mötesverksamheten hållits i gång med normalt sju sammanträden per år. De traditionella jul- och vårfesterna - höjdpunkter i det geografiska nöjeslivet - har regelbundet arrangerats fram till de senaste åren. Speciella arrangemang som exkursioner och studiebesök har också anordnats, om också i begränsad omfattning.

Den största förändringen är att antalet medlemmar och framför allt uppslutningen vid föreningens sammanträden minskat påtagligt. In på 1980-talet var det inte ovanligt att enstaka möten hade något hundratal besökare, ibland ännu fler, men under det senaste decenniet har nedgången i antalet mötesdeltagare varit markant.

Det finns naturligtvis flera orsaker till denna utveckling som Geografiska Föreningen delar med många andra ämnesföreningar. Den har förmodligen till en del att göra med sådana saker som ökad konkurrens från nya föreningstyper, och med att televisionens utbud av naturprogram, dokumentärer osv i någon mån gjort att de traditionella och fortfarande vanligt förekommande programmen med reseberättelser från olika delar av världen förlorat något av sitt nyhetsvärde.

Men man kan inte bortse från en mer ämnesspecifik orsak till att intresset för Geografiska Föreningens verksamhet mattats. Den institutionella uppdelningen av geografiämnet i två ämnen, naturgeografi och kulturgeografi, har inneburit att de som utbildats i det odelade geografiämnet nu är ett nästan utdött släkte bland lärare och forskare på de två ämnesinstitutionerna, och också en minoritet bland de studerande som går vidare till studier på C-och D-nivå. Det har tyvärr blivit allt ovanligare att naturgeografer går på de möten som behandlar kulturgeografiska ämnen och vice versa - det gäller såväl lärare, forskare och forskarstuderande som studerande på grundutbildningen. Den största delen av studenterna är i dag specialiserade på endera delen av ämnet, och dessutom uppdelade på ett stort antal längre eller kortare utbildningar och kurser, till skillnad från vad som var fallet för några decennier sedan då det fanns i stort sett en enda homogen grupp av geografistuderande.

Att många av kurserna i det sammanhållna ämnet geografi under ett antal år till stor del drivits som distansutbildning har väl också bidragit till att dessa studerande inte riktigt kunnat ryckas med i föreningens verksamhet. När nu utbildningen i geografi för blivande lärare, både inom grundskolan och på gymnasiet, åter skjutit fart, kanske möjligheterna finns för föreningen att åter vinna terräng bland de geografistuderande.

Föredragen - ämnesmässig brokighet

Under de senaste 30 åren har Geografiska Föreningen hållit drygt 200 sammankomster. Den helt dominerande formen har varit föredrag av en inbjuden talare, men dessutom har paneldebatter anordnats vid ett antal tillfällen, liksom mer övergripande presentationer av pågående forskning vid de två geografiska institutionerna. Några av paneldebatterna hör till de arrangemang som dragit störst publik, t ex den om byggandet av vägen Kiruna-Narvik, då temperaturen i meningsutbytet mellan kirunapolitiker och naturvårdare låg nära kokpunkten.

Att på ett rättvisande sätt klassificera alla de föredrag som hållits efter ämnesområde är inte lätt. Mer eller mindre underfundiga titlar på föredrag kan sätta myror i huvudet på krönikören när minnet av evenemanget sviker. "Maya och jag i Mexiko", "Kom kossorna små" (om fäbodarnas musik i geografisk och musikvetenskaplig belysning), "Möte med Krokodil-Harry" (en resa till Australien och Nya Zeeland) och "Full fart i Georgien" är rubriker som inte självklart låter sig inordnas i något tematiskt fack.

Med reservation för en betydande osäkerhet i klassificeringen kan man ändå konstatera att den största gruppen av föredrag utgörs av *reseberättelser* från mer eller mindre exotiska trakter. Forskningsprojekt i olika delar av världen, exkursioner och fältkurser, och förstås också privata semesterresor har avsatt spår i form av föredrag av det traditionella slag som en gång i tiden annonserades med den lockande frasen "föredraget illustreras med ljusbilder". Utan tvivel har kvaliteten på de bilder som visats vid föreningens möten stigit i takt med kamerautrustningens och färgfilmens utveckling. Det gäller säkert generellt, men många något äldre medlemmar i föreningen erinrar sig nog fortfarande med särskilt välbehag de mustiga föredrag med förnämliga bilder från Sibirien och Bulgarien som fotografen och resenären Ove Andersson (som enligt egen uppgift bl a förlänats hederstiteln "prins av norrskenstundran") underhöll med på 80-talet.

Denna brokiga samling av reseberättelser och kåserier med ett blandat geografiskt innehåll svarar för i storleksordningen 35-40% av samtliga de föreningsmöten som hållits under de senaste tre decennierna. Med bara något undantag har dessa föredrag handlat om trakter utanför Sveriges, ja man kan säga Nordens, gränser. Det tycks vara det litet mer exotiska som lockat föreningens styrelse vid programplaneringen - chansen att förmedla förstahandsintryck från områden som inte så många haft möjlighet att besöka. En närmare exemplifiering är inte nödvändig - nog sagt att samtliga kontinenter finns representerade, med en särskild tyngdpunkt i Afrika. Det senare är uppenbarligen till stor del ett resultat av de rätt omfattande forskningsinsatser som svenska geografer, och särskilt naturgeografer, gjort i östra och södra Afrika.

Andra program har haft en mer specialiserad tematisk inriktning, men det skall villigt erkännas att skiljelinjen mellan dessa och de mer allmängeografiska resekåserierna här har dragits på mycket fri hand. Program med naturgeografiska eller naturvetenskapliga temata respektive

kulturgeografiska ämnen utgör uppskattningsvis vardera 20-25% av samtliga, med någon övervikt för den förra ämnesgruppen. Till samma genre skulle man också kunna räkna ett antal möten där representanter för geografiska institutioner, oftast de i Uppsala, redogjort för pågående forskningsprojekt, och ett mindre antal föredrag med mer allmän inriktning mot metodologiska frågor inom geografin.

De flesta *föredragen med en naturvetenskaplig inriktning* har naturligtvis hållits av naturgeografer, men kolleger från olika grannvetenskaper är också väl representerade - meteorologer, hydrologer, limnologer, biologer, geologer och seismologer ("Jorden bävar som förut" är en välfunnen titel). Med en viss förenkling skulle man kunna säga att över hälften av föredragen kan inordnas under ettdera av två temata: föredrag som behandlat tidigare eller fortfarande nedisade områden på norra halvklotet jämte Antarktis, samt ämnen med anknytning till vatten, framför allt fluviala processer men också grundvatten. Många av föredragen i den andra gruppen har haft sin bakgrund i forskningsprojekt av tillämpad karaktär som uppsalageografer bedrivit på olika håll i världen - älvar i Norrland, Mekong och Qattarasänkan är några exempel. Till de mer spektakulära företeelser som föreningens medlemmar fått förstahandsinformation om hör väl vulkanön Surtsey, vars utveckling John Norrman följt och berättat om.

Att av titlarna på *föredragen med kulturgeografisk inriktning* utläsa något om ämnets teori- och metodutveckling under senare tid är knappast möjligt. Där skymtar framväxten av "behavioural geography" och intresset för hur vi skapar vår egen subjektiva bild av omvärlden i några föredrag från slutet av 60-talet och början av 70-talet med titlarna "Att tycka om miljön - något om geografisk attitydforskning" och "Vad vet turisten om Öland"? William-Olssons mångåriga brottnings fråga om hur "en ny regionalgeografi" skulle formas satte spår i ett föredrag 1965. Men av t ex debatten kring den "nya", mot kvantitativ analys orienterade kulturgeografin finner man inte några direkta spår i titlar till föredrag, inte heller av 70-talets samhällskritiska, av marxistisk teori inspirerade samhällsgeografi.

Däremot kan man se att några ämnesområden tycks växa sig starkare under de senaste decennierna. Samhällsplanering i vid mening, turismen, och miljöfrågorna, som ju är en av de förenande länkarna mellan de två geografiämnen, hör till de områden som successivt dyker upp allt oftare på terminsprogrammen.

Det finns ytterligare några områden där natur- och kulturgeografiska intressen möts. *Geografin i skolan* är ett tema som ett antal gånger återkommit vid föreningens möten - ofta naturligtvis i anslutning till någon förändring av dess ställning på olika nivåer i skolan. *Kartografiska ämnen* har varit ganska sällsynta. Det kan synas förvånande, men avspeglar möjligen att kartografi faktiskt inte varit en särskilt framträdande specialitet vid svenska geografiinstitutioner under senare tid.

En klassifikation utan kategorin övrigt ger naturligtvis ett ovederhäftigt intryck. Under den rubriken ryms en del särskilt fantasieggande, magistrala eller rent av förbryllande ämnen, liksom en och annan extraordinär aktivitet. "Markberedning med svin", "Det svenska språket från järnålder till 1900-tal", "I rovdjurens spår", "Framtidsdjuret - kamelen" och "Sverige som mittens rike" är titlar som var och en på sitt sätt kan sätta fantasin i rörelse. Värda att nämnas är också ett par mycket uppskattade möten som gick i vingeografins tecken - där i korrekt vetenskaplig ordning den teoretiska genomgången följdes av grundlig empirisk tillämpning av kunskaperna.

Föredragshållarna

När man läser redogörelserna för föreningens verksamhet under tidigare skeden kan man inte undgå att imponeras av raden av stora och kända namn bland föreläsarna - såväl vetenskapsmän som upptäcktsresande, både svenska och utländska. Många av "de stora elefanterna" har dansat i Geografiska Föreningen: vetenskapsmän som Gerard De Geer, Carl Wegener, Albrecht Penck och Walter Christaller, upptäcktsresande som Otto Nordenskjöld, Roald Amundsen, Sven Hedin och Sten Bergman är bara några av de många föredragshållare vars namn har stor lyskraft. Man kan förstå att föredrag av t ex kända upptäcktsresande var stora begivenheter och också samlade en talrik publik utanför den begränsade kretsen av fackgeografer. De stora upptäcktsresornas epok är ju dock för länge sedan förbi, även om ett föredrag om "Mars topografi" i slutet av 70-talet kan påminna om deras efterföljare - satellitålderns upptäcktsresor i rymden.

Det är en paradox att inslaget av utländska föredragshållare tycks ha minskat trots att världen och vetenskapen successivt internationaliserats allt mer. Lokala förmågor har naturligtvis alltid svarat för en huvuddel av föredragen, men kanske har detta blivit ännu mer påtagligt under de senaste 30 åren. Begränsade ekonomiska resurser har naturligtvis gjort att föreningen ofta sökt föredragshållare på nära håll. Geografer från andra lärosäten i Sverige, och kolleger från grannvetenskaper eller från planeringens värld har förvisso gästade föreningen ganska flitigt, men utländska gäster har på senare tid varit ganska sällsynta bland föredragshållarna. Utländska kolleger framträder i dag oftare på forskarseminarier eller som gästföreläsare inom ramen för den ordinarie undervisningen än i Geografiska Föreningen.

Under de senaste 30 åren har drygt 150 personer framträtt som föredragshållare i föreningen, och ytterligare ett antal som deltagare i paneldebatter. Det är inte förvånande att en del av professorerna i geografiämnena förekommit särskilt ofta. Som framstående forskare har de naturligtvis varit attraktiva offer för dem som planerat programmen (och förmodligen har ansvarskänslan ibland fått dem att ställa upp på enträgen begäran), och de har dessutom varit självskrivna deltagare när institutionernas pågående forskning vid olika tillfällen presenterats.

Även om de inte kan mäta sig med Axel Hamberg, som under ett par decennier höll 30 föredrag i föreningen, utgör tre professorer i naturgeografi en liten tätgrupp som är värd att apostroferas - John Norrman och Åke Sundborg från institutionen i Uppsala, och Anders Rapp, professor i Lund men ursprungligen uppsalageograf - de har tillsammans svarat för drygt ett tjugotal framträdanden. Bland andra flitiga föreläsare kan nämnas Björn Bosaeus, kulturgeograf och planerare, som inte minst upplyst medlemmarna om Uppsalas planeringsproblem, samt metodiklektorn Gösta Wennberg, som varit föreningens främsta länk till skolgeografin.

Nytta och nöje i olika former

“Efter föredraget anordnas sexa” - den traditionen har hållits vid liv. Däremot har efter hand bruket att förlägga sexan till något av stadens näringsställen upphört till förmån för samkväm som ordnats av klubbmästeriet i institutionslokalerna. De nya lokaler som togs i bruk 1958 erbjöd nog bättre möjligheter än man tidigare haft att ordna sexorna själv. I den nya institutionsbyggnaden hade också med stort förutseende inrymts en ritsal för undervisning i kartografi. Golvytan var ansevärd och lokalen visade sig vara väl så lämpad för större fester som till kartritningskurser. Under många år blev föreningens jul- och vårfester verkliga “mega events” med som mest upp emot 200 deltagare.

Vid sidan av föredragsverksamheten har Geografiska Föreningen under de senaste decennierna med viss oregelbundenhet organiserat andra aktiviteter till medlemmarnas fromma. Exkursioner till Utö och Gotska Sandön, samt en båtutflykt på Mälaren vittnar om att äldre marina traditioner hållits vid liv. Professor Gunnar Arpis tes att det vid varje geografisk institution alltid finns någon som är lidelsefullt intresserad av spårbunden trafik bekräftas delvis av att utflykter företagits på den lokala museijärnvägen “Lennakatten” och till järnvägmuseet i Gävle. Ett studiebesök med temat “domkyrkans geologi” kontrasterar effektivt mot den kurs i gammeldans som arrangerades en hösttermin.

Några ord bör kanske sägas om de mytomspunna Davis Cup-tävlingarna som gick av stapeln under en följd av år på 60-talet. Det var egentligen en turnering mellan de geografiska institutionerna i Uppsala och Stockholm (Universitetet och Handelshögskolan), men i Uppsala rådde ett symbiotiskt förhållande mellan de båda geografiinstitutionerna och Geografiska Föreningen, framför allt dess klubbmästeri, som motiverar ett omnämnande i detta sammanhang. Initiativet togs i tidigt 60-tal av den kanadensiske gästprofessorn i Uppsala, “Bill” Wonders. Namnet hade inget med tennisens Davis Cup att göra, utan var en senkommen hyllning till den store geomorfologen William Morris Davis - “mannen som uppfann slutningarna” - med anledning av att premiären ägde rum vid Gamla Uppsala högar. Kampen ägde rum på vintern, omväxlande i Uppsala och Stockholm, och utformades som en lagtävling med många allt mer finurliga tävlingsmoment, en del intellektuella, många ganska fysiskt

krävande. Segrare i de olika grenarna korades självklart, men slutresultatet var förutbestämt. Det lag vann vars tur det var att arrangera nästa års drabning.

Hos dem som var med finns outplånliga minnen från olika års cuper i Uppsala: bandymatchen med tre samtidigt spelande lag (målsiffrorna förblev ett mysterium men den lokalt rekryterade domaren förklarade uppsalalaget som segrare tack vare bättre samspel); skidstafetten runt en av Uppsala högar, med skida bara på ena foten; det mycket blöta båtracet i vattenlaboratoriets strömningsränna; den bemannade datamaskinattrappen som spottade ut poängsiffror; och kanske särskilt ett vinterolympiadår då en ståtlig invigningsceremoni genomfördes framför institutionsbyggnaden med fackelbärare i procession på mödosamt hopsvetsade "parallell-tandemcyklar" och högtidligt svärande av geografiska eder.

För den som inte var med måste detta låta som studentikos nostalgi. Förvisso, men det var också en period av täta kontakter mellan geografer i Stockholm och Uppsala på andra plan än det vintrigt sluttande, och i den mån Geografiska Föreningen bidrog till att främja detta tjänade man en god sak. I själva verket var väl Davis Cup-epoken en återklang av det camaraderie mellan geografer i Stockholm och Uppsala längre tillbaks i tiden som Gerd Enequist talade om i sitt föredrag 1965. Som framgår av den här återgivna inbjudan till ett möte i Uppsala 1972 så fortsatte geograferna i Stockholm och Uppsala att kollektivt träffas i andra former också efter det att Davis Cup-tävlingarna gått i graven.

Slutord

I det längre tidsperspektivet - och 100 år är verkligen en aktningsvärd ålder för en ämnesförening - är det förstås inte förvånande att Geografiska Föreningens verksamhet förändrats både till betydelse och karaktär. Långt in på 1900-talet var föreningen uppenbarligen en väl integrerad del av forskningsverksamhet och undervisning i geografi i Uppsala. Gerd Enequist beskriver föreningen som samtidigt en akademi - en mötesplats för företrädare för olika discipliner vid universitetet, och också för intresserade lekmän - och ett seminarium - ett forum för inomvetenskaplig debatt.

Med tiden har kanske Geografiska Föreningen mer kommit att bli ett forum för möten mellan geografer vid sidan av det egentliga forskningsarbetet och den ordinarie undervisningen. Det högre seminariet i geografi och sedan de specialiserade forskarseminarierna i natur- respektive kulturgeografi övertog rollen som huvudsakligt forum för inomvetenskaplig debatt. I dag representerar forskargruppsmöten och vetenskapliga kontakter i nationella och internationella forskarnätverk ytterligare ett steg mot arbetsdelning och specialisering inom geografiämnen. Kopplingen mellan grundutbildningen och föreningen är också svagare i dag än den en gång var. Ännu in på 1960-talet kunde det förekomma att tentamensfrågor formulerades på ett sådant sätt att den som gått på föreningens föredrag fick ett litet försteg när det gällde att besvara

dem. Något sådant skulle nog i dag betraktas som en stor oförsynthet av tentanderna.

“Tempora mutantur, et nos mutamur in illis” kunde ännu Gerd Enequist tillåta sig att säga i katedern - tiderna förändras och vi med dem! Också för en ursprungligen “odelad geograf” kan de ändrade förutsättningarna för Geografiska Föreningens verksamhet framstå som delvis ofrånkomliga konsekvenser av ämnets utveckling, men det behöver inte utesluta att föreningen har en roll att spela framgent. Upplösning och integration i cyklisk växling finns det gott om exempel på i geografiämnets utveckling - det är fullt tänkbart att miljöfrågorna, GIS och andra problem- och metodområden kan stimulera till eller tvinga fram en ny runda av i varje fall partiell ämnesmässig integration. Till en del har ju så redan skett på enskilda forskningsområden och genom återinförandet av geografin på gymnasiet. Geografiska Föreningen bör fortsatt kunna vara ett forum bland andra för debatt kring frågor som är centrala för alla geografer.